

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.и.н. Стефка Христова Петкова

за кандидатите по конкурса за професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по 2.2. История и археология (Архивистика и документалистика), обявен в ДВ, бр. 59 от 4 август 2015 г.

При спазване на всички законови изисквания за този вид избор, кандидатки за обявената професура по архивистика и документалистика са доц. д-р Анна Костадинова Кочанкова и доц. д-р Марияна Ангелова Пискова. Подадените от тях документи намирам за изрядни.

Следила съм през годините професионалното и научно развитие на двете кандидатки, познавам добре научната им продукция и ще започна представянето им с тази, която има, по мое мнение, по-големия шанс за спечелване на конкурса.

Доц. д-р **Марияна Ангелова Пискова** завърши СУ през 1977 г. със специалност История, профил Архивистика, и в продължение на повече от десетилетие (01. 03.1978 – 14.09.2000) работеше като научен сътрудник в Научноизследователската лаборатория по архивознание и документознание (НИЛАД) при Главно управление на архивите (днешната Държавна агенция „Архиви“), като главен специалист и като зам. директор на Централния държавен технически архив (ЦДТА). Междувременно (през 1984 г.), като задочен аспирант в Московския държавен историко-архивен институт, тя защити дисертация в областта на научно-техническите документи и архиви. Имаше по-късно специализации в Берлин и Виена, а участвайки в разработки с фундаментално значение за българските архиви (Методически кодекс, Речник на българската архивна терминология, аналитични доклади и стратегии за развитие на архивите, национални и международни инструкции, наредби, стандарти) Пискова се превърна в отличен архивист и в един от водещите изследователи по архивистика и документалистика в страната ни. Напълно логична и заслужена беше хабилитацията ѝ през май 2000 г. От тогава и до днес тя е редовен доцент в Югозападния университет „Неофит Рилски“, а още от 1985 г. (също до днес) е хоноруван преподавател по архивистика в СУ.

Отличното познаване на световната и българската архивна мисъл, на развитието на чуждите и българските архиви, и особено, на нуждите им в новата информационна среда (архивистиката е със силно изразен приложен характер), е поставило своя положителен отпечатък и върху научната продукция, с която доц. д-р Пискова участва в конкурса за професор по архивистика в СУ (една монография, един фундаментален по

значението си сборник с документи по историята на българските архиви, използван и като учебно пособие, 32 вече отпечатани студии, статии, научни доклади, публикации на текстове на документи и три материала под печат).

Много подходящи са преди всичко избраните за разработване теми.

Част от студиите, статиите и публикациите на документи (придружени с обширни уводи и коментари), се отнасят до историята и до състоянието на документирането и архивирането в страната. Такива са „Архив на българските архиви“, „Пореден опит за модернизирание на документационната и архивната дейност на администрацията (1942-1943 г.)“ (писани в съавторство с д-р К. Анчова и д-р М. Тодоракова), както и поредицата материали, отнасящи се до специфичните особености и възможностите за използване на аудио-визуалните източници („Из документалното наследство на Фондация „Българско дело“, „Фондация „Българско дело“ (1941-1948) – идеи и предпоставки за създаване на държавен фото- и киноархив“, „Българският държавен фотоархив“, „Държавният фотоархив – между миналото и бъдещето“, „Българският държавен киноархив“, „Визуална пропаганда социализма в Болгарии (на примера Государственного фотоархива“ и няколко други). Касае се за едно много слабо изследвано поле на архивна дейност, така че направеното от Пискова е подчертано приносно. Може само да се съжалева, че не се появяват следващите токове на сборника „Архив на българските архиви“ (отпечатаният том свършва с 1943 г.), и че колегата Пискова не се е погрижила да издаде като една цялостна монография изследванията си по отношение на общоадминистративната, научнотехническата и аудио-визуалната документация. Тези съчинения на Пискова са много сериозен принос в документалистиката, но са пръснати по списания и сборници и са по-трудно използвани, отколкото ако бяха в една обща книга или в книга с няколко поредни части, пък била тя и само електронна. Съвместното представяне на въпросните комплекси от документи би довело и до по-ясно открояване на общото и специфичното за всички тях.

Специален интерес е проявен от Пискова към политиките на държавните ни архиви по отношение на документите от/и за малцинствата – етнически, религиозни и други. В сборника на ЮЗУ от 2011 г. „Архиви на жени и малцинства“ е поместена студията на Пискова „Предписанията на паметта: Архивни политики към документалното наследство на жени и малцинства в българските архиви през втората половина на ХХ век и началото на ХХІ век“, съпроводена и с конкретни данни за публикуваните от архивите каталози, тематични прегледи и документални публикации за жени и малцинства. На същия въпрос е посветена малко по-ранната статия „Memory Prescriptions: Archival Policies in the Second Half of the 20-th Century“ in : *Women and Minorities Archives ...*“, Sofia-Vienna, 2009. Анализът на политиката и практиките на българските архиви в тази област на

обществени отношения се прави за първи път и представлява принос в очертаването на състоянието на архивистиката и архивите в България.

Част от изследванията на Пискова се основават на материал с регионално значение (отнасящ се до Горна Джумая/Благоевград), но направеното може да се възприеме като сполучлив модел за изследвания и представяния на други региони, отличаващи се с определена специфика. Към тази група студии и статии се отнасят „Горна Джумая. Минало и културно разнообразие на община Горна Джумая/ Благоевград“, „Уловени мигове, пропуснати мигове... Горна Джумая и Благоевград в седмичните кинопрегледи между 40-те и 80-те години на миналия век“ и няколко други. Пискова е освен това в екипа, който организира в ЮЗУ „Неофит Рилски“ изследвания и на други автори и ги включва в съответни тематични сборници, каквито са „История на местното самоуправление“, „Виртуална Горна Джумая“ и споменатият по-горе „Архиви на жени и малцинства“.

Особено трябва да се подчертае обстоятелството, че Пискова не само формулира, но и изпробва за приложимост и ефективност своите идеи и методически препоръки. Резултат от тези ѝ усилия са интересни проекти като мултимедийният диск „Виртуална Горна Джумая/Благоевград. Кинохроника, фотообрази, публикации“ и създадените в хода на обучението на студентите в ЮЗУ „Неофит Рилски“ бази данни, представляващи малък дигитален архив.

Централно място сред работите на доц. Пискова, представени за настоящия конкурс за професура, заема монографията ѝ „Героите на Шипка“. Архивен прочит на един филм за Руско-турската война (1877-1878) от времето на Студената война“, Благоевград, 2015, 523 с. Появата на тази книга можем да определим като събитие в българската архивна, пък и по-общо, историческа литература, тъй като за първи път значимо културно явление от миналото на страната (мащабен художествен филм с исторически сюжет) се подлага на такъв многоаспектен и многопластов анализ, базиращ се на огромен брой издирени документални извори (над 8 000 листа от български и чужди архиви) и на всичко най-важно, написано заради филма в печатни и други формати. Аналитичната част на монографията е съпроводена с опис-указател (предпочитам това название пред „идеален“ опис), с тематичен преглед и документална публикация, съдържаща спомените на десет души опълченци, специално записани през 1948 г. Такъв е трендът в съвременната световна историография, и Пискова е решила да се съобразява с него, или пък сама е стигнала до идеята за точно такъв подход. И в двата случая – поздравления!

Вярна е оценката на Пискова за монографията, направена в авторската ѝ справка. Поддържам всичко казано в тази справка и не виждам нужда да го повтарям и тук.

При работата над монографията и заради отзвук от нея са възникнали и няколко други публикации на Пискова в наши и в чужди издания (главно руски и северо-кавказки), като например „Русско-турецкая война 1877-1878 гг. в болгарском кинематографе“ (прегледът на филмите започва с „Най-важната стража“ от 1928 г.), „Архивният образ на филма „Героите на Шипка“, „Первый художественный фильм о Русско-турецкой войне 1877-1878 г. (на основе болгарских архивов)“, „Documentary Evidence of the Creation of the Film „Heroes of Sipka“ in Bulgarian Archives“, „Не забравяйте за звукооператора“, както и намиращите се под печат в Скопие, Ставропол и Ереван „The Image of the Russo-Ottoman War of 1877 - 1878 in Bulgarian weekly newsreels (1941-1980)“, „A movie about the Russo-Ottoman War from the time of the Cold War, Workshop NATO, Warsaw Pact and Politics of Memory“ и „The Gullet of the War. The Molokans from the District of Yerevan and the Rusk Preparation for the Caucasus Front in 1877“. Напълно излишно е да коментираме защо точно в издания на тези градове.

Предизвикан от дългогодишната преподавателска дейност на Пискова е интересът ѝ към историята и методическите аспекти на преподаването на архивистични дисциплини - както за студенти по история, балканистика, право (в бакалавърска, магистърска и докторска степени), така и в организираната от самата нея (в екип с доц. д-р Кристина Попова и д-р Нурие Муратова) преди две години в ЮЗУ специалност „Архивистика и информационна сигурност“. В издания на СУ, ЮЗУ и на чужди университети са публикувани няколко статии и научни доклади, които са не просто информативни, а съдържат полезни наблюдения и препоръки по отношение на преподаванията по специалността. Такива са „От архивите – към студентските аудитории: Архив на българските архиви“, „Между традициите и мултимедийните технологии. Обучението по архивистика в Югозападния университет „Неофит Рилски“, „15 години „Архивистика“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“, както и печатаните на руски и английски „Архивоведение в Юго-западном университете „Неофит Рилски“, Благоевград, „Параллели и особености развития болгарских и грузинских архивов (общее документальное наследие)“, „Teaching archival studies in South-West university, Blagoevgrad“ (in: Aspekts of Study of the Black Sea Countries Culture, History, Antropology, Literature and Linguistics), „The Multimedia Center of Computer, Archive Studies, Digital Archives, History of local self-government and Teaching Archive studies in South-West University „Neophite Rilsky“. Самото наличие на тези материали на широко разпространени чужди езици допринася за опознаването от света на научните и образователните постижения на страната ни, а тях ги има.

Научната продукция на доц. д-р Марияна Пискова е не само значителна като обем, но и с високо качество. Нямам критични бележки към съдържанието на нейните публикации, тъй като, повтарям, тя е отдавна изграден и стойностен научен работник в областта на архивистиката и документалистиката, достоен представител на съвременната българска архивна школа. Имали сме понякога дребни несъгласия (по някои терминологични въпроси, например), но сме съумявали да ги отстраним, още повече, че са наистина дребни.

Към това трябва да се добави натрупаният от Пискова в продължение на 30 години опит на университетски преподавател, поредицата от четени през това време основни и допълнителни учебни дисциплини в различни образователни степени, участието ѝ в многобройни университетски и други проекти, състоялото се и продължаващо ръководство на голям брой дипломанти, специализанти, на шестима докторанти, участия с четири рецензии и становища в присъждането на научни степени, звания, длъжности, участия в академични и редакционни съвети и колегии (вж съответните списъци). Изпълнени са всички изисквания за заемане на академичната длъжност Професор по 2.2. История и археология (архивистика и документалистика) и смятам, че при днешното състояние на преподаванията в специалност „Архивистика и документалистика“ именно Пискова е необходимият преподавател, който да заеме високата академична длъжност „професор“ в Катедра „Архивистика и помощни исторически дисциплини“.

Доц. д-р **Анна Костадинова Кочанкова** е също възпитаничка на Историческия факултет на СУ. Завършва през 1980 г. профил Етнография на специалност История, а работи през 1982-1990 г. като асистент в катедра „История на БКП“. През 1990 г. е преместена (с административно решение) за асистент в катедра АПИД. Води упражнения по „Увод в историческото познание“ и „Европейски и регионални институции“ и защитава през 1993 г. кандидатска дисертация относно Министерския съвет през 1945-1947 г. Хабилитира се през 2006 г. с труд на тема: „Български институции: устройствена практика и документално наследство (1879-1912)“, като в свидетелството, издадено от ВАК не е пропуснато уточнението в скоби „български институции“. Логично, след 2006 г. Кочанкова поема няколкото лекционните курса по направление институции, като епизодично чете и някои други.

Откак е член на Катедра АПИД и особено след хабилитацията ѝ колегата Кочанкова проявява интерес и към общоархивната проблематика, като полага усилия да се самоизгради като архивист и като изследовател в тази област. Това е по принцип възможно (имаме много успешния пример на юриста и литературен критик Иван Богданов), но Кочанкова има доста

загубени години със занимания извън архивистиката и все още не успява да изпълни докрай намерението си.

Продукцията ѝ би могла да се определи като задоволителна в количествено отношение - нова монография в областта на институциите (по-точно, институциите на паметта), ръкопис на монография по важен архивен проблем (експертиза на ценността на документите и комплектуване на архивите), сборник дипломатически документи по еврейския въпрос (1939-1944 г.), 14 отпечатани статии и 7 статии и доклади, намиращи се под печат.

Проблемът е в смисъла на писането по един или по друг въпрос и в качеството на направените наблюдения и изводи (доколко убедителни са те.) Форматът „рецензия“ не ми позволява да разглеждам поотделно всяко от предложените заглавия, затова ще опитам да ги оценя чрез тематичен разрез.

Много страници са отделени от Кочанкова на проведената централизация в архивното дело на България и взаимоотношенията между институциите на паметта – архиви, библиотеки, музеи (няколко статии, разширени и доразвити като монография по въпроса – „Българско документално наследство: Архиви и институции на паметта“). На този същия, доста болен за България въпрос, са посвещавани от десетилетия насам изследвания на видни български архивисти (П. Миятев, Ив. Богданов, М. Алексиев, М. Кузманова, Д. Минцев, Н. Савов, И. Пейков, Евд. Симеонова и др. и др.), та малко ново може да се каже. Тук-там Кочанкова слага по някой допълнителен щрих, който обаче не променя добре известната картина, та положените от нея усилия някак си не се оправдават. Освен това, не приемам начина, по който се коментира и представя централизацията в архивното дело – иронията спрямо *т.нар.* организирано архивно дело, *т.нар.* централизация и подигравателните кавички са неуместни по отношение на едно от най-великите постижения през последните два века в областта на човешките права – достъпа до информация. Ако не се беше преборила френската буржоазия за създаване на публични (наречени именно от нея „държавни“) архиви и ако не беше дала тя пример на останалия свят, можехме още дълго да търсим случайно запазили се документи по таваните и избите на учрежденията или в някакви музейни и библиотечни складове, описани по неизвестно каква методика (в ролята им на второстепенен придатък към книги или към предмети с музейна стойност). Дължим на обществото и на обучаваните от нас студенти абсолютна яснота по този въпрос. Дължни сме да формираме мисленето им във вярна посока, а не да сме в ролята на „уважаващи традицията“ (съзнателно разрушена от някого), тъй като българската традиция в тази област на обществен живот надали заслужава особено уваже-

ние. Обяснимо е исторически нейното възникване, но не и преклонението пред нея до ден днешен.

Не приемам и исторически неверните обяснения за причините за възникването на държавни архиви в България. Вместо авторката на предложените текстове да признае в прав текст неоспоримата истина, че поради стечение на ред обстоятелства едва в периода на социализма (тук бих сложила *така наречения*) бяха създадени българските държавни архиви като една нова, макар и отдавна необходима на страната ни институция, тя сочи като първопричина за създаването ѝ това, че институционалното развитие в България, поради прилагането на тоталитарния съветски модел, има като резултат увеличаване на бюрокрацията, което води от своя страна до „необходимост от специална служба, която да регламентира и унифицира архивните аспекти в работата на учрежденията с документи...“. Добавят се и други, все политически причини (вж. в „Българско документално наследство...“, с. 57-58 и в предхождащите монографията статии).

Пределно ясно е, че нетърпението на самото българско общество нараства в края на 40-те поради огромното закъснение на страната ни (век и половина) в провеждането на централизация в архивното ѝ дело. Но сме предизвиквали недоумение и в чужбина, тъй като сме единствената европейска страна, където няма кой да отговори на въпросника, изпратен ѝ във връзка с подготовката за учредяване на Международния съвет на архивите. Възможно е (макар засега да не се доказва документално) и бъдещите ни съюзници във Варшавския пакт и Съвета за икономическа взаимопомощ да са се чудили как ли ще се работи с такава съюзническа държава и да са направили някакви намеци, да са поискали от нея решения в тази важна област. Обяснението на това, че точно в края на 40-те въпросът за централизацията най-сетне се задвижва на държавно равнище не е никак просто.

Впрочем, в текстовете на колежата Кочанкова надали има що-годе значим факт, събитие, проява в историята на архивите ни, които да са въобще пропуснати. Тя е много работлив автор, познава голяма част от съществуващата архивна литература и много от заглавията на други автори се откриват в библиографията към книгите ѝ и в бележките под линия. Тя е освен това от постоянните читатели в ЦДА и познава много от фондовете с полезни за темата документи – Архивно управление, Народна библиотека, КНИК и подобни. Само че този материал е така избирателно четен (пропускано е нежеланото) и така е подреден за представяне, че да докаже предварително изработените, предпоставените тези на авторката. Следвайки някаква криво разбрана политическа коректност, тя постоянно се старее да представи в бяло случвалото се до средата на 40-те (и

отгласите впоследствие от него, оценявани като *положителна традиция*), и от друга страна, възможно най-много да омаловажи, да подцени (даже на места да очерни) дейността на държавните ни архиви, представяйки ги като творение на тоталитаризма и като епигон на съветското.

В стил политически памфлет и подценявайки интелигентността на евентуалните си читатели Кочанкова си позволява да задава въпроси от рода на: „Дали в КНИК е било известно, че по поръка на най-високо държавно и партийно ниво се подготвя създаването на държавна архивна служба и държавен архив и във връзка с това е бил поканен зам.-началникът на Главното архивно управление на СССР Н. Прокопенко?“. Налице са и документите, доказващи това „знаене“, и историята е многократно разказвана от Д. Минцев и от други автори. Защо е тогава този въпрос?

Не приемам, чрез подбиране на отделни факти и на не добре разбрани документи да се правят генерални заключения. Например, липсата на представител на Държавната библиотека „В. Коларов“ в правителствената комисия за подготовка на Указ 515 да се оценява като „факт, индикативен и за съществуващите отношения, и за радикалния характер на подготвяната промяна“. Не е ли достатъчно, че в комисията (9-членна) влизат Константинка Калайджиева, тогава водещ специалист в отдел „Библиотеки“ на КНИК, бъдещ директор на НБКМ, както и Елена Савова, директор на Библиотеката на БАН. Или не се знае кои са Калайджиева и Савова?

Непозволено е упорито да се повтаря (в двете монографии, в статиите), че в БИА-НБКМ също се интересували от централизацията, като за основно доказателство се сочи едно копие под индиго на отчета на Кирила Възвъзова за изпълнената от нея задача (поставена не от БИА, а от Секретариата на МВР) по описване на документите в група централни учреждения в месеците, предхождащи съставянето на Указа. Това копие Възвъзова предала в библиотеката и сега се намира в архивния фонд на НБКМ, но то е свидетелство единствено за нейната акуратност като служител там. Колкото до централизацията, няма у нас по-изявен неин противник от Възвъзова. Тя стигна в интервюта си през 90-те до отричане на самото название „държавен архив“ защото било комунистическо...

Съпротивата на библиотечни и музейни дейци срещу Указ 515 е абсолютно доказан факт, а не приемливо твърдение на Ст. Петкова, както го определя в текста си Кочанкова. Явлението не е само българско. Струва си да напомним защо е станала възможна „тоталната архивистика“ в Канада. Според Тери Кук (вж. в Арх. преглед, 1996, кн. 3-4) канадците достигат до този всеобхватен подход към архивите благодарение на същественото влияние на историците върху развитието на архивите в

страната и на техния стремеж към широк кръг извори, а също и *поради вакуума, създаден от продължителната липса на национална библиотека и национален музей в рамките на федералната структура, които иначе биха могли да противостоят на инициативата, наречена „тотални архиви“*. [Курсив мой – Ст.П.]

Странно защо не се оценяват по достойнство усилията на българските архивисти да се изучи не само идващото от политическия съюзник Русия, но и от демократичния Запад. Създателят на държавните ни архиви Михаил Алексиев беше високо интелигентен, широко скроен човек и сам организираше рецепцията на положителния световен опит. Така се стигна до Концепцията за развитие на архивното ни дело от 1972 г. и Закона за ДАФ от 1974 г., който беше напълно на равнището на западното архивно законодателство.

Липсва, впрочем, в представените за конкурса съчинения на колегата Кочанкова съпоставителен подход. В монографията под печат има доста страници с разказ за теориите на Х. Дженкинсън, Т. Шеленберг, Х. Бумс, К. Кутюр, Х. Самюелс и др. (с. 13-31), но този разказ е самоцелен и показва, евентуално, начетеността на авторката. Нищо повече. Ако тя има претенции към теориите и действията на българските архивисти би трябвало да обясни какво е погрешното в теориите на българските автори (сравнени с теориите на Дженкинсън и останалите), и какво е погрешното при действията на нас, българите, в сравнение с практикуваното от архивистите на запад от нас. А това е напълно правимо. Аз лично съм публикувала с коментар в „Архивум“ текстовете на Указ 515 и Закона за ДАФ от 1974 г., а наоколо (в поредни томове) са законите на останалите страни членки на МСА. Чудесен материал ако някой наистина иска да направи сравнение.

Странно защо, вместо да бъдат изтъкнати като успех и политиките на събирателство по отношение на документацията от личен произход (при нея екипът на Михаил Алексиев стриктно следваше положителната част от националната традиция), се съобщава за принудителни изземвания на лични документи като за постоянна практика на архивите ни в нарушение правата на личността. И се порицава участието на прокурори в периодичния печат (направено по молба на архивите) с обяснения за причините за допуснатите единични изземвания и за съществуващия правов режим в тази област. Би трябвало това уважение към обществото да бъде оценено като изключително добра проява на тогавашните власти, а отново в стил политически памфлет се пише: „А сме в средата на 70-те... архивите все още ли се асоциират с репресивния апарат; не се ли смениха генерациите и нагласите? И как би изглеждало това днес?“ (с. 139 на монографията под печат).

Вместо да се оценят положително усилията на българските архиви за модернизация (сближаването с европейския опит за общи информационни системи и за използване в архивите на съвременни информационни технологии) за тях се говори високомерно, в преизказно наклонение, определят се като нещо фантасмагорично, надскачащо боя на бедната ни държавица. Би трябвало да се чувствам и лично засегната от това, тъй като съм един от теоретичите ни в тази област и движеща фигура в практическите начинания на българските архиви по отношение на модернизацията.

Недостатъчна осведоменост и нестабилност на съжденията се проявява и по ред методически въпроси. По повод на необходимостта от запазване на целостта на фондовете съвсем дилетантски се обяснява: „Признавам - като изследовател, - удобно е, когато мога да ползвам необходимата ми документация без да обикалям различни места“ (Българско документално наследство..., с. 112). Като че ли става дума за удобство при пътуването, а не за запазената информативност на архивираните документи. Оспорва се по-нататък нуждата от спазване на този основополагащ в архивознанието принцип по отношение на документите от личен произход.

По повод на подобни твърдения Михаил Алексиев, със свойствения му точен и лаконичен изказ би отсякъл: „поредно търсене на архивен терен за не-архивни учреждения“. А още в далечната 1941 г. Иван Богданов, един много десен по политически нагласи човек, а не приятел или поддръжник на СССР, прекрасно е обяснил както смисъла на фондовото съхранение, възникнало като теория и практика през 19 век, така и създадената от съветските архивисти теория за *единен* Държавен архивен фонд. И такъв великан на световното архивно знание като проф. Робер-Анри Ботие определяше като огромно постижение точно тази теория. Никакви колебания по отношение на нея не могат да се допускат от добре школуван архивист.

За монографията в ръкопис, посветена на комплектуването и експертизата бих препоръчала да се доработи, тъй като е с много пропуски във фактологията и страда от същите недостатъци, за които вече стана дума – липса на степенуване по важност и на убедителна професионална оценка на съобщаваните факти. Монографията би трябвало да се доработи и поради обстоятелството, че има обещаващо заглавие, а засяга само общо административната и лична документация и тотално липсват политиките и резултатите от експертизата и комплектуването на документите, съхранявани в ДВИА, в Научния архив на БАН и неговите филиали, в бившите партийни архиви, в бившия ЦДТА, в бившия Държавен фото-архив, в Националната филмотека, в архивите на БНТ, БНР и Института за паметниците на културата. Съвсем мимоходом се засягат в този ръкопис и електронните документи. На тях, впрочем, Кочанкова е посветила

специален доклад, изнесен на конференция в УниБИТ, озаглавен „Архиви и институции на паметта: европейски перспективи и предизвикателства“, в който прави преглед на директивите и останалите препоръки и решения на Европейския съюз. За направеното от българските архиви и сродни институции са приведени сведения в последната, пета глава на вече отпечатаната монография (с. 286-306), но този материал е добре да се актуализира, тъй като архивите ни продължават да изостават в архивирането на електронно родени документи, но имат вече не лоши постижения в дигитализацията на документите, пазени от тях в традиционен формат.

Могат да се отчетат съществени приноси на доц. Кочанкова по отношение на сборника ѝ по еврейския въпрос (1939-1944) и статията „Дипломатическият архив като източник за военновременната политика на България (1939-1944)“. Към тях можем да присъединим поради тематична близост статията ѝ „Професор Стефан Консулов: ученият и политиката. Документални свидетелства.“, в която са коментирани неизвестни и слабо използвани документи за съдбата на този виден български учен. Не мога да кажа същото за статията „За акад. Иван Дуйчев и неговото време: архивни свидетелства за професионалната му съдба“, тъй като представените в нея архивни свидетелства не са никак нови, и също поради нежеланието да се търси отговорът на въпроса защо далеч по-изявени „германофили“ си остават на работа в СУ, защо Дуйчев получава работа, а впоследствие и почести, в БАН, защо той може спокойно да преподава в друго държавно учебно заведение (до 1958 г. чете лекции в Държавния библиотекарски институт). И Тодор Боров и самият Дуйчев прекрасно знаят, че Дуйчев „изгаря“ поради борбите в самия исторически факултет, а политиката е само удобно оръжие в тези борби.

Много свежа и информативна е статията „Юбилеите като реконструиране на памет. И един случай: Софийският университет „Св. Климент Охридски“ на 50 години.“

Със сериозни приноси са няколко статии, които можем да определим като продължаване и уплътняване на изследванията на Кочанкова от времето преди хабилитацията ѝ. Такива са: „Министерството на финансите и консолидирането на държавната собственост в България 1879-1893“, „Независимостта и българската държавност: опит за равносметка и поглед напред (1908-1911)“, „Институции и документално наследство: щрих към българската културна политика (1879-1944 г.“, „Из документалното наследство на Т. Васильов: героизъм в ежедневието“ и „Български институции: щрих към архивната стратиграфия (1879-1947)“.

Преподавателската ѝ работа е подтикнала Кочанкова да я анализира и представи пред колегията чрез материал, озаглавен „Институциите“ в обучението на архивисти и документалисти“. Могат да се отчетат и нейни

участия в проекти, в семинари, конференции и други форуми (вж списъка с изнесени доклади), в ръководство на магистри и на един докторант, както и научно-приложна дейност в Музея на СУ и по други университетски задачи. В това отношение, обаче, тя доста отстъпва при сравнение със същия вид дейности, развивани от доц. Марияна Пискова, както количествено, така и, най-вече, като работа в чуждестранни университети и архиви, ръководства на докторанти и участия в научни журита.

Предвид на всичко изложено, предлагам на уважаемите членове на научното жури по избор на професор по архивистика и документалистика в СУ да изберат за обявената академична длъжност по-подходящия към момента кандидат, а именно, доц. д-р Марияна Ангелова Пискова.

София, 09.12.2015 г.

Рецензент:
/проф. Стефка Петкова/